

Obrana ostrova Rodos pred Turkami III.

Libor Rösner

6. augusta 2019 **✚ História**

Po nezdare v roku 1480 bolo iba otázkou času, kedy sa Turci na Rodos znovu vrátia. Prvý pokus urobili v roku 1503, keď sa o dobytie ostrova pokúsili so šesťnástimi galérami, avšak bez úspechu. Prišli pritom o väčšinu plavidiel aj mužov. Roku Pána 1510 zničili Johaniti (pôvodné meno pre Rád maltézskeho rádu – pozn. prekl.) osmanské loďstvo v námornej bitke pri Liazza a aj naďalej škodili moreplavcom s vlajkou polmesiaca, kde len mohli. V roku 1517 si sultán Selim podmanil mamelukov v Egypte. Na odbojný ostrov v Egejskom mori mu už nezostal čas – v roku 1520 zomrel. K jeho dobytí sa odhodlal až jeho syn Sulejman I. Nádherný (Turkami nazývaný ako Sulejman Zákonodarca), jeden z najväčších tureckých vládcov a bojovníkov v dejinách, ak nie najväčší vôbec. V roku 1521 sa mu podarilo zmocniť Belehradu a za ďalší cieľ svojho záujmu si zvolil Rodos, ktorého doterajší majitelia pili dlhé desaťročia krv všetkým jeho predchodcom. V osobe veľmajstra však našiel mimoriadneho zdatného protivníka, s akým sa behom svojej dlhej dobyvačnej vlády len tak nestretol. Bol ním Philippe de Villiers de l'Isle-Adam.

Prípravy

Píše sa rok 1521. Francúzsky šľachtic a rádový brat Philippe de Villiers de l'Isle-Adam sa po smrti doterajšieho veľmajstra Fabricia del Carretta stáva jeho nástupcom. Prevahou jedného hlasu vo voľbe poráža André d'Amarala. Sultán Sulejman I. mu píše blahoprajný list, v ktorom mohol každý medzi riadkami bez problémov rozšifrovať hrozbu skorého napadnutia sídla rádu. Taktiež Villiers de l'Isle-Adam okamžite pochopil, čo znamenajú slová o doterajších sultánových úspechoch a svojom odchode na zimný odpočinok. Preto neváhal a okamžite nariadil radikálnu prestavbu opevnenia.

Bolo zjavné, že doterajšie opevnenie, akokoľvek po predošlých bojoch opravené a vylepšené, nebude pri útoku tureckých hôrd ani náhodou dostačujúce. Za tie štyri dekády pokročila vojenská technológia míľovými krokmi vpred, čo sa týkalo hlavne delostrelectva. Značne kvalitnejšie a efektívnejšie delá by vtedajšie hradné múry rozbili behom krátkej doby.

Hradný múr obopínajúci mesto v dĺžke 5 km bol zosilnený a doplnený zemným valom, takže jeho šírka bola teraz 10 a miestami až 12m. Pred samotnými hradbami boli vybudované silné a početné predsunuté obranné postavenia. Tvoril ich okrem iného suchý výkop, široký v najužšom úseku 18m a hlboký až 42m. Za ním sa týčilo päť vysunutých polygonálnych objektov, prvý výskyt bastiónov v dejinách, na ktorých bola umiestnená veľká časť delostrelectva, pokrývajúca celé bojové pole.

Nad tým stály ešte dve predsunuté pevnôstky (150m a 300m dlhé) chrániace najslabšie úseky obrany. Počet mestských brán bol zmenšený na štyri. Pred dve z nich postavili rytieri raveliny, hájené početnými hlavňami kanónov, pred ďalšími dvoma vyrástli silno opevnené bašty. Hradby, veže i bašty boli obohatené dômyselne vybudovanými strieľňami, takže obrancovia mohli dostať útočníkov kedykoľvek do zdrvivúcej krížovej palby. Všetky objekty vonkajšej obrany boli navyše obohatené silným murivom. Prístup do prístavu po mori bol

potom zaistený masívnymi reťazami natiiahnutými od jednotlivých predsunutých pevností vybudovaných na ostrovčekoch a loďami potopenými na dno oceánu, aby tak bolo znemožnené vylodenie nepriateľov priamo v dokoch. Ponechaný bol iba úzky kanál pre prípadné lode privádzajúce posily. Prístup od mora bol navyše chránený pevnosťou sv. Mikuláša a ďalšími pobrežnými pevnosťkami.



Zdroj: commons.wikimedia.com

Všetky tieto skutočnosti vytvorili z Rodosu najlepšie a najmodernejšie vybavenú pevnosť sveta tej doby. Ako predsunutá hliadka kresťanstva to Rodos, v predpoklade obrovskej tureckej lavíny, potreboval. Obrancovia sa samozrejme tiež zásobili veľmi slušným množstvom potravín a streliva, takže pri kontrole zásob a vybavenia zistili, že môžu obliehajúcim vojskám odolávať celý rok. Široké okolie pevnosti dal veľmajster vypáliť, aby Turci prišli o akúkoľvek možnosť získania obživy priamo na ostrove.

Do celého kresťanského sveta vysielal úpenlivé prosby o pomoc. Až na výnimky k nim zostali všetci hluchí. Západná Európa riešila svoje vlastné problémy a nejaké turecké nebezpečenstvo viacmenej nereflekovala. Bolo ďaleko, tak čo sa tým zaoberať. Francúzsko bojovalo so Španielskom, nemecké krajiny boli napadnuté nákazou protestantizmu, Benátky a ďalšie talianske mestské republiky preferovali viac mier, keďže prospieval obchodu. Počas dlhého obliehania priplávalo bratstvu na pomoc iba asi päťdesiat rytierov a necelé dve stovky žoldnierov a námorníkov. V júni 1522 tak na hradbách mohutne opevneného mesta stálo zhruba 500-600 rytierov sv. Jána a niečo málo cez 2500 žoldnierov. Mali čeliť údajne až 200 tisícovej armáde Turkov a im podmaneným národom – Slovanom, Grékom, Valachom, a iným.

Dňa 10. júna 1522 poslal sultán veľmajstrovi johanitov list, v ktorom ho priamo vyzýval ku kapitulácii: „Obrovské krivdy, ktoré si spôsobil mojim poddaným, ma zarmútili a pobúrili. Rozkazujem Ti, aby si mi okamžite prepustil ostrov aj pevnosť Rhodos. Potom Ti láskavo umožním ostrov opustiť a dovoľm Ti vziať si so sebou najcennejšie veci. Keby si sa chcel stať mojim poddaným, oslobodím Ťa od platenia tribútu a neučiním nič, čo by obmedzovalo Tvoju slobodu či vieru. Ak budeš múdry, zvolíš si namiesto krutej vojny priateľstvo a mier. Ak budeš ale porazený, čaká Ťa všetko utrpenie, aké môže prísť od víťaza nad Tebou. A nechráni Ťa od neho ani Tvoja armáda, ani pomoc zvonku, ani Tvoje mohutné múry, ktoré do základu zbúram...“

Začiatok obliehania

Veľmajster však nemal na odpoveď čas, vrcholili totiž práce na hradbách. Aby posilnil morálku obyvateľov, ktorým otvoril brány mesta, usporiadal prehliadku svojich jednotiek, pričom použil rovnaký trik ako o 300 rokov neskôr Napoleon v Brne – nechal niektoré stotiny prejsť viackrát aby vzbudil dojem početnejšej posádky. Deň po sviatku hlavného patróna rádu johanitov, tj. 25. júna, potom mohli všetci z hradieb vidieť prichádzať prvé osmanské lode. A potom ďalšie a ďalšie. Začalo vylodovanie. O tri dni neskôr dorazil sám

Sulejman I. Nádherný, ktorý chcel byť osobne prítomný zdruvujúcej porážke nenávidených rytierov. Velením poveril svojho švagra Mustafa pašu, ktorý mu slúbil dobytie mesta do jedného mesiaca.

Ten však ubehol ako voda, a nič tak podstatného sa z hľadiska výsledku bitky nestalo. Po celú dobu zasypávala opevnenia kanonáda útočníkov. Behom jediného mesiaca dopadlo na hradby, prípadne za ne, viac ako 1200 gulí (iné zdroje hovoria až o 1700) z diel a mažiarov. Počiatková paľba však nebola príliš účinná, za obeť jej padlo „iba“ 25 obrancov. Zato odpoveď rytierov bola natoľko presvedčivá, že sa Turci museli z časti pozícií stiahnuť, hlavne na nemeckom úseku [rytieri hájili hradby podľa územia, kde sa nachádzali nehnuteľnosti rádu] a v okolí pevnôstky sv. Mikuláša zaznamenali drvivú porážku v priamom súboji delostrelcov.

Ostreľovanie bolo však iba predohrou k vlastnému obliehaniu, ktoré 28. júla prešlo do druhej fáze. Do hry vstúpili tureckí ženisti, ktorí začali vršiť obrovský val, na ktorý mali byť umiestnené delá, aby z tohto vyvýšeného miesta mohli ľahko zasahovať delá johanitov na hradbách. Navyše začali baníci a minéri privezení z Balkánu za nepretržitej podpory delostrelectva hľbiť štóly vedúce pod hradby španielskeho úseku za účelom ich podmínovania a následného vyhodenia do vzduchu. K tomu pripočítajme dennodenné potýčky pechoty potom, čo „potrava pre delá“, tj. zajatci a najmenej kvalitné (turecké) jednotky zasypali na niektorých miestach výkop.



Zdroj: wikipedia.com

Rytieri Rodosu však krátko predtým získali do svojich služieb talianskeho inžiniera Gabriela Tadiniho, pravdepodobne najväčšieho odborníka na obliehanie a minérske práce svojej doby [pôvodne v službách Benátčanov, ktorí ho nechceli uvoľniť]. Pod jeho dohľadom pustošili delá obrancov tureckých kopáčov takým spôsobom, že Turci čoskoro upustili od kopania štôlní cez deň a začali tak činiť pod rúškom noci. Ale aj v nočnej tme rytieri odprevadili zo sveta pri častých nočných výpadoch množstvo baníkov a minérov, ako aj vojakov, ktorí ich mali chrániť. Tadini navyše nechal v podzemí hradu rozostavať akési detektory pohybu – veľké bubny potiahnuté kožou, na ktorých koncoch priviazal malé zvončeky, ktoré zachytili aj nepatrný

záchvev pôdy spôsobený hĺbením podkopov. A samozrejme nechal raziť aj štôľne opačným smerom, takže sa neraz stalo, že sa krvavé potýčky muža proti mužovi odohrávali pod zemou – to keď na seba vo vyhlbených štôľňach narazili skupinky znepriatelených minérov a vojakov. Vymýšľal tiež rôzne pasce na osmanských minérov, pokladal míny pod ich štôľňami a pod hradbami vybudoval dômyselný špirálovitý systém chodieb, ktoré mali rozptýliť tlak pri prípadnom výbuchu nepriateľských mín. V neposlednej rade nechal stavať za najviac ohrozené miesta hradieb provizórne samostatné pevnostné objekty, ktoré mali slúžiť ako záchytný bod v prípade, že nepriatelia preniknú do mesta.

Bojiskom sa niesol rachot desiatok diel a tisícov arkebúz (kratšia ako mušketa, používala sa až do 17. storočia – pozn. prekl.), prekladaný stonmi zranených a chrapotom dokonávajúcich, rykom vojnových bubnov a píšťal. Sústredená palba, teraz už 14 batérií ťažkotonážnych tureckých diel, sa na hradbách znateľne podpisovala. Hoci obrancovia odpovedali rovnakou mincou, už v polovici augusta sa prejavilo na opevnení povážlivé poškodenie. Turci sa doň pokúšali dostať opakovanými útokmi, ale neúspešne – všetky boli odrazené. V noci sa síce obrancom podarilo trhliny narýchlo provizórne zaceliť, ale s úsvitom ich už začali kúskovať nepriateľské guľky. Hlavne anglický úsek s najslabšou časťou opevnenia pripomínal rešeto. Ale aj ďalšia časť mestského opevnenia bola Turkami tak poničená, až bolo čudné, že sa ešte neodhodlali ku generálnemu útoku. Malou vzpruhou pre obrancov bolo priplávanie lode so zásobami a posilami – 40 rytierov a hlúčikom dobrovoľníkov, ktorí sa z vlastnej vôle rozhodli ťažko skúšaným bratom pomôcť. Vzbudilo to všeobecnú nádej, že ďalší na seba nenechajú dlho čakať. Na sv. Augustína, tj. 28 augusta, vyslal veľmajster loď s novým posolstvom všetkým kresťanským panovníkom, priviezla však naspať, okrem niekoľko málo rytierov a dobrovoľníkov, iba plané sľuby. Na tomto je vidieť, že turecká blokáda na mori za moc nestála, čo si tiež odniesol ich hlavný admirál výpraskom trstenicou na bosé chodidlá.

I. časť: <http://christianitas.sk/obrana-ostrova-rodos-pred-turkami-i/>

II. časť: <http://christianitas.sk/obrana-ostrova-rodos-pred-turkami-ii/>

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/obrana-ostrova-rodos-pred-turkami-iii/>